ל) ערכין ב:, ב) [שס],ג) [כגון שהיו שני אחין או שני שותפין ושחרר אחד את חלקו רש"י גטין מא.], ד) [לקמן ד.], ד) [לקמן ט.], ו) לקמן ד: סנהדרין ד: ערכין ב: [תוספתא פ״א ע"ש], ו) בסנהדרין ד: אי בו תימא. ק) פסחים פח. בן ערמה, יו) פסמים פה. גטין מא. ב"ב יג. ערכין ב: עדיות פ"א מי"ג, **ט**) [לקמן ד.], י) [לקמן ו.], כ) [ויקרא כג], נ) [שמות לד], מ) בס"א: אל (שמות כג), 3) Ed al. ak (data e.k.)
4) [éqaj f:], a) [éqaj l:],
4) [ép f.], a) [éqaj a.j.)
5) [éqaj fp f:], q) [évañ ecto c: léd eacona q:],

תורה אור השלם ו. שָׁלשׁ רְגָלִים תָּחֹג לִי שמות כג יד בשנה: בַּשְּנָה. 2. שָׁלשׁ פְּעָמִים בַּשְּׁנָה יֵרְאֶה כָּל זְכוּרְךְּ אֶל פְּנֵי שמות כג יז ָהָאָדן יִיָּ:

הגהות הב"ח (A) רש"י ד"ה הניחל וכו׳ ואיכל למאן דאמר כולם תשלומין דראשון הן ואמרינן: (ב) ד"ה יראה יראה כתיב וקרינן יראה יראה כל זכורך וכוי העכינה יראה כל: השכינה ירְאה כל: (ג) ד"ה כדרך שבל לנלומף כוחל בל לנלומ ממף מה לנלומף בשה עיניו אף בל לנלומ מן המדם: (ד) תום' ד"ה הכל חייבין וכר ובלמ שמה חייבין וכר ובלמ והבאתם שמה כל שישנו וכו׳ רבי יוסי הגלילי אומר: (ה) בא"ד וגם יש ליישב דמתניתין משמע ליה דבראיית פנים בעזרה איירי כל"ל וחיבת נמי נמחה: (ו) בא"ד כל שאיו יכול לילך כו׳ אלמא משמע דבקטן דאיירי ביה בראיית פנים בעזרה איירי כנורית פנים בעורה מייני מדקאמר שאינו יכול לילך כנ"ל ותיבות קאמר אלמא נמחק: (1) בא"ד דאמרינו בראיית פנים נעזרה וכו׳ ולפי שיטת הירוש' וכו' שחייבת בראיית פנים בעזרה אלא: (ח) ד"ה חוץ וכו' וסייל מקמן ומצרף נחשת וכולסי: (ט) ד"ה מיזהו וכו' כיון דלה חזי בראשון לה חזי וכו' ישנו בראשון הלה משום שאין היום כהוי: (י) בא"ד לה היום כהוי: (י) האט לעודי לי בגים קאי לראיית פנים בקרבן רק לראיית פנים בעורה: (כ) ד"ה הכל לאתויי וכו' אע"ג דסיפא דמתניתין קאמר: (1) ד"ה יראה וכו' אף אתה בא ליראות לו מה הוא רואה אותך בשתי עיניו אף אתה רואה לומו תי עיניך ולא יתכן וכו ע"כ גריס ר'

הגהות מהר"ב רנשבורג

מה לראות:

א] תום' ד"ה איזהו קטו וכו׳. דהא בפ״ק דבילה דף יב ושם. נמחק תיבות בפ"ח דבילה ונ"ב בפ"ב דבילה דף כ ע"ב כל"ל וכן הגיה בשער המלך פ"ח מהלכות חגיגה הלכה ח דף

הבל מייבין בראייה. במצות ראיית כל זכורך (שמות כג) שלריכים הבל חייבין בראייה. פירש רש"י במצות יראה כל זכורך והקשה להתראות בעזרה ברגל: חוץ מחרש שוטה וקטן. דלאו בני דעה נינהו ופטורין ממצות: החיגר והסומא. כולה יליף מקראי בגמראש: ומי שאינו יכול לעלות ברגליו. מירושלים לעזרה ובגמראש

> מפרש להו: אי זהו קטן כו'. אבל מכאן ואילך אף על פי שאינו חייב מן התורה הטילו חכמים על אביו ועל אמו לחנכו במצות: שלש רגלים. הראוי לעלות ברגליו חייב הכתוב וכיון דגדול פטור מן התורה קטן לאו בר חינוך הוא: ב"ש אומרים הרחייה שתי כסף. גדול הבא להיראות לריך להביא עולה ואינה פחותה משתי כסף שתי מעות כסף שהן שליש דינר שנאמר ולא יראו פני (שם) ויליף בגמראי) שלריך להביא עולה. אע"פ שלא נתנה בו תורה שיעור חכמים נתנו שיעור: והחגיגה. שלמי חגיגה חייבין היחידים להביא ברגל דילפינן לה בשלהי פירקין (דף ט.) מוחגותם אותו חג לה׳ס: גב׳ ולרבינא דאמר כו'. לקמן אמרי' בפירקין (דף ד.): הניחה למהן דחמר כו'. לקמן אמרינן בפירקין (דף ט.) שיש לקרבנות החג תשלומין כל ז' ואיפליגו בה אמוראי איכא למאן דאמר תשלומין זה לזה ואיכא למאן דאמר (ה) תשלומין דראשון הן ואמרינן מאי בינייהו חיגר ביום ראשון ונתפשט ביום שני איכא בינייהו מאן דאמר כולן תשלומין לראשון מי שמחויב ברחשון ולח הביח יביח בחחד משחר הימים ומי שאינו מחויב אינו לריך תשלומין ומאן דאמר תשלומין זה לזה קסבר החובה מוטלת על כל אחד מן שאר הימים ולא על הראשון לבדו הלכך אף מי שפטור בראשון ונראה בשני חייב להביא ואם לא יביא בו ביום יביא למחר: (כ) יראה יראה. [יראה] כתיב וקרינן יראה. יראה כל זכורך את פני האדון לי דמשמע שהאדם רואה את השכינה יראה כל זכורך את שהאדון בא פני האדון בא לראותך הקיש הכתוב ראייתך לראייתו: כדרך שבא (ג) לראותך. כך הוא בא ליראות ממך: מה לראותך.

בשתי עיניו: אף. כאן ליראות מן החדם בשתי עיניו של חדם: משנה ראשונה. קודם שחזרו ב״ה להורות כדברי ב"ש. סיפא דמתני' דקתני חוץ מן העבדים שאינן משוחררים דאוקמא רבינא במי שחליו עבד וחליו בן חורין דפטור נשנית קודם שחזרו ב"ה אבל לאחר שהודו לב"ש שיש על ב"ד לכוף את אדונו לשחררו והוה ליה כאילו משוחרר כבר וחייב ומשנה שנשנית לא זזה ממקומה: תקנתם

וקטן שוטה וקטן בראייה חוץ מחרש שוטה וקטן וטומטום ואנדרוגינום ונשים ועבדים שאינם משוחררים החיגר והסומא והחולה והזקן ומי שאינו יכול לעלות ברגליו איזהו קמן כל שאינו יכול לרכוב על כתפיו של אביו ולעלות מירושלים להר הבית דברי בית שמאי ובית הלל אומרים יכל שאינו יכול לאחוז בידו של אביו ולעלות מירושלים להר הבית שנאמר ישלש רגלים בית שמאי אומרים הראייה שתי כסף והחגיגה מעה כסף ובית הלל אומרים יהראייה מעה כסף והחגיגה שתי כסף: גמ" יהכל לאתויי מאי לאתויי מי שחציו עבד וחציו בן חורין ולרבינא דאמר סמי שחציו עבד וחציו בן חָורין יפטור מן הראייה הכל לאתויי מאי לאתויי חיגר ביום ראשון ונתפשט ביום שני הניחא למ"ד יכולן תשלומין זה לזה אלא למאן דאמר יכולן תשלומין דראשון הכל לאתויי מאי לאתויי סומא באחת מעיניו ודלא כי האי תנא דתניא יוחנן בן דהבאי אומר משום ר' יהודה" יסומא באחת מעיניו פמור מן הראייה שנאמר ייראה יראה כדרך שבא לראות כך בא ליראות מה לראות בשתי עיניו אף ליראות בשתי עיניו ואיבעית אימא לעולם כדאמרי מעיקרא ודקא קשיא לך הא דרבינא לא קשיא כאן כמשנה ראשונה כאן כמשנה אחרונה דתנן יימי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד דברי בית הלל אמרו להם בית שמאי

הבל חייבין כמו בהקהל האנשים והנשים והטף ותו תניא בגמרא ס׳ רבי יוסי אומר שלש מלות נלטוו ישראל בעלייתו לרגל ראייה ושמחה וחגיגה יש בראייה שאין בשתיהן שהראייה כולה כליל משמע דסתם ראייה בקרבן מיירי ע"כ נראה לר"ת דמתני' מיירי בקרבן ובעזרה ורש"י דנקט בראיית פנים בעזרה נקט חדא דמשמע תרי ולפטורה דכולהו התה דאף בראיית פנים בעזרה פטירי וכל שכן בראיית פנים בקרבן וגם יש ליישב דמתני' משמע ליה דבראיית פנים (ה) נמי איירי דקתני בסמוך איזהו קטן כל שאין יכול לילך כו׳ (וֹ משמע דבקטן דאיירי ביה קאמר אלמא בראיית פנים בעזרה איירי שאינו יכול לילך לשם ומיהו שיטת הירושלמי לא יתכן לפי שיטת שמעתתא שלנו מפני דברים הרבה דהתם יליף מהקהל לחיוב ואנן לא ילפינן מיניה רק לפטור דחרש ואע"ג דאמרינן לקמן ש ס״ד אמינא נילף ראיה ראיה מהקהל מה להלן נשים חייבות כו׳ מ"מ מהתם שמעינן דלפי האמת דלא ילפינן מהקהל לחיוב ועוד היכי

הר"ר אלחנן דהא תני בסמוך ב"ש אומרים הראייה שתי

בביאה ישנו בהבאה ועוד אמרינן

בירושלמי ריש מכילתין בד"ח ברחיית

קרבן אבל בראיית פנים בעזרה הכל

כסף משמע דבקרבן מיירי ותו תניא בגמרא י הערל וטמא פטורין מן

הראייה בשלמא טמא דכתיב (דברים יב) ובאת שמה (ד) כל שישנו

תקנתם הפילו במקום שנאמר בו חוץ כדאמרינן מכינים בכל מערבין (עירובין דף מ.) בריש בכל מערבין (עירובין דף מ.) דהא תנא ושייר מקמץ (מי ובורסי ומי שאין לו קרקע (מי ומיהו אי משום הני לאו שיורא הוה דפסול דגופא קחשיב לאפוקי הני דפסולן מחמת דבר אחר הוא משום אומנותו וכי תימא הא איכא חרש באזנו אחת וחיגר ברגלו אחת ובעלי קבין כל הני מכללא אחיין וטמא פשיטא ליה לפי שאינו בביאה אינו בהבאה וערל מרבינן

בגמרא ⁶ כי טמא ואליבא דרבי עקיבא אבל כל הני דמתני׳ רבותא אשמעינן דבעינן מעוטא מקרא: **איזהו** קשן בא שאינו יבוא דרכוב. משם והלאה הוה ליה הגיע לחינוך ומדרבנן הוא דמחויב ולריך להביא קרבנותיו נדבה ולמ"ד (בינה ימ.) אין קריבין ביו"ע אין קריבין עד למחר בחול המועד אך קשה למורי למ"ד משלומין דראשון נינהו כיון דלא מלי קריב בראשון לא קרבי מו כדאמרינן לקמן (דף ט.) גבי חיגר שנתפשט בשני וי"ל דהתם גברא לא חזי הלכך כיון דלא חזי ^(ט) בראשונה לא חזי בשני אבל הכא כל חיוב שיש בשני ישנו בראשונה אלא משום שאינו היום ראוי עכשיו ודומה לו מלינו בפסחים בפרק אלו דברים (דף ע: ושם) גבי חגיגה פעמים ו' פעמים ז' חל יו"ט הראשון להיות בשבת קרב בששה אלמא אע"ג דלא קרב בראשון קרב בשני כיון דמחמת יום הוא דאתי כדפרישית וליכא למימר דלמ"ד דנדרים ונדבות אינן קריבין ביו"ט דרבנן הוא והכא דרבנן תקינו לה שיוכל להביא אף ביו"ט דהא בפ"ק דבילה אן (דף יב. ושם) משמע דמדאורייתא הוא דהא שתי הלחם קי (ולחם הפנים) לא דחו יו"ע וכי תימא מ"מ כי מייתי להם נדבה היכי סמיך עלה דקטן אינו סומך כדאיתא במנחות בפרק שתי מדות (דף 12.) וי"ל אע"ג דלא סמיך עליה מ"מ דמיא לחינוך בנו ורש"י פירש דאיזהו קטן לא קאי (י) לראייה בראיית קרבן רק לראיית פנים בעזרה:

הכל לאתויי מאי לאתויי מי שחציו עבד ובו'. ואלינא דמשנה אחרונה אע"יג (ל) דמתניתין קאמר איפכא כדדייק בגמרא (דף ד.) מלשון שאינן משוחררים דחני עבד פטור מ"מ מחרץ רישא לחיוב לפי מה דסבירא ליה השתא ואדיוקא לא חש אלישנא דעבדים שאינן משוחררים: רנשלוברן דראשון. ואע"ג דגבי חגיגה הוא דכתיב תשלותין מ"מ ילפינן ראייה מיניה כולן תשלומין דראשון והכא גברא לא חזי הוא וכיון דלא חזי בראשון לא חזי בשני ולא הוה מלי למימר חיגר בשעה ראשונה ונתפשע בשניה דהא פשיטא הוא:

ראה בדרך שבא לראותו. פרש"י כדרך שבא הקב"ה לראותך דהיינו בשתי עיניו אף אתה בא (0 לראותו בשתי עיניך ולא יתכן לר"ת דהא לא שייך ביאה גבי שכינה שבכל מקום הוא ועוד דדריש מסורת קודם אדרבה היו לנו לדרוש המקרא קודם ע"ר גרים ר"ת ראה יראה מה לראות בשתי עיניו שאדם בא להתראות לפני המקום בשתי עיניו של מקום אף האדם בא לראות המקום בשתי עיניו ולא דמי לעובד ועבד (פסחים דף מי:) דדרשינהו תרוייהו מקרא ומסורת דהכא כי הדדי נינהו אבל התם כל חדא חלוק מחבריה:

כו'. אתינן לאוקומה למתני' הכל חייבין הכל לאתויי מאי מי שחציו עבד וחציו בן חורין שחייב בראייה. ודחינן ומוקים לה הכל לאתויי מי . שהיה חיגר ביום ראשון שריה היגו ביום ראשון ולא היה יכול לעלות בהר הבית שפטור ואם נתפשט כלומר נתרפא ביום שני

הואיל ובידינו לשחררו

במשוחרר דמי שחין רשות רבו עליו ולח קרינה ביה

לדון לחל (ערכין ב:). מי

שחציו עבד וחציו כן חורין. כגון שהיו כ' לחין

או כ' שותפין ושחרר אחד את חלקו (גיטין מא.).

רבינו חננאל

הבל חייבין בראייה חוץ

תשלומין זה לזה וכיון שהוא יכול לעלות ביום ב׳ של חג [חייב] בשאר הימים אלא לר׳ יוחנן דאמר כולן תשלומין דראשון הן כדבעינן למימר לקמן האי הכל דקתני במתניתין לאתויי

עשין רכז רכת רכע: ב מיי׳ שם הלי ג: ג מיי׳ פ״א שם הלי ב

כמג שם: א סמג שם: ה ה מיי׳ שם פ״א הלכה ו סמג שם: ו מייי שם פ"ב הלכה א :סמג שם

מוסף רש"י . לאתויי מי שחציו עבד וחציו בן חורין. אכל עכד גמור פטור, דכתיב את פני נמור פטור, דכתיב את פני האדון ה', מי שאין לו אדון אלא הוא (ערכין ב:). ולרבינא דאמר כוי פטור מן הראיה. ומיימי לה מסיפא דמתניתין דקתני יעבדים שאינס משוחררים (שם). כולן תשלומין זה לזה. אין לך יום בהם שאין חובתו תלויה בו בעלמו למי שלא נראה בימים שלפניו, דיום ראשון שהוא נראה להביא עיקר לדידיה וימיו שלאחריו תשלומין זה לזה לקמו מ.). להא להתני התם חוגג והולך את כל הרגל משום דכל שבעת הימים תשלומיו זה לזה שני לראשוו ישלישי לשני אלמא כל ח חד חשיב באפי נפשיה דהא אים להו תשלומיו ואיכא למימר דמאן דלא חזי בראשון וחזי בשני חייב כולז תשלומין דראשון. שהר ום אחד עשה הכתוב עיקר בכולן, דכתיב אותו, ושלאחריו עשה תשלותין לו (דקתון ש.). למי שהוא ראוי מחייבינן נשים בראיית פנים בעזרה מראייה דהקהל דהא ולא יראו הוא ימחויב בראשון להקריב ולא דמוקמינן לקמן בראיית פנים לקרבן הקריב מקריב והוכך ככ שבעה ומי שלא נראה בראשון שוב אינו חייב, דהא וממעטיגן נשים מזכורך ועוד קשיא ליה דאמרינן לקמן (דף ו.) ⁽¹⁾ מאן אייתי' אמו דמחייב' בשמחה אייתיה כולן אינן תשלומין אלא לראשון (ערכין ב:). שנאמר ולא קאמר דמחייבא בראיית עזרה יראה יראה. יראה כל זכורך כתיב וקרינא יבּשָׁה, תרוייהו דרשיטן יראה כל משמע דפטורה ועוד בגמרא דקאמר שפטורה מראייה וחייבת בשמחה לפי זכורך שיראו פני השכינה, יראה משמע שיתראו לפניו שהוא בא לראומו (ג"ל שיטת הירושלמי הוה מצי למימר שחייבת בראיית עזרה אלא ודאי כולי לראותך) הקיש ראייתך לראיתו, כדרך שהקב"ה בא נרסותן) הקיש רחייתך לרחיתו, כדרך שהקב"ה בא לרחותך כך בא לירחות לו (צ"ל לך), מה הוא רואה אותך כשהוא שלם, שנאמר (דברים יא) עיני ה' אלהיך (דברים יא) עיני ה' אלהיך שמעתין מוכח דפטירי בכולי ראייה כדפרישית: חוץ מחרש שומה וקשון. אין למדין מן הכללות בה מראשית. אף אתה רואה **אותו בשתי עיניך** (סנהדרי ר: וכעי"ז ערכין ב:). כאן כמשנה ראשונה. חודם שהודו ב"ה היה בחזקת עבד אבל אחר שחזרו להודות